

Jūrų ekosistemų atkūrimas

Reglamento tikslai

- Bendrasis tikslas: atkūrimo priemonės iki 2030 m. turės būti taikomos bent 20 proc. ES sausumos ir 20 proc. jūros teritorijų ploto ir iki 2050 m. visoms ekosistemoms, kurias reikia atkurti.
- Specifiniai tikslai 9 srityse (iki 2030 m., 2040 m. ir 2050 m.)
- Dėmesys ekosistemoms, turinčioms didžiausią anglies dioksido absorbavimo ir saugojimo ir apsisaugojimo nuo gamtinių nelaimių potencialą.

3.3 str.: **atkūrimas** – procesas, kuriuo aktyviai arba pasyviai padedama atsikurti ekosistemai, kad pagerėtų jos struktūra ir funkcijos, siekiant išsaugoti ar padidinti biologinę įvairovę ir ekosistemos atsparumą, gerinant tam tikro tipo buveinę, kad ji taptų geros būklės <...>

Sausumos, pakrančių
ir gėlo vandens
ekosistemos

Jūrų ekosistemos

Rūšių buveinės

Miestų ekosistemos

Upių jungtys

Apdulintojai

Žemės ūkio
ekosistemos

Miškų ekosistemos

Papildomų medžių
pasodinimas

5 str. Jūrų ekosistemų atkūrimas

Jūrų buveinių, svarbių biologinei įvairovei ir klimatui, atkūrimas (Reglamento II priedas)

- 1-6 grupė: Jūrų žolių sąžalynai, Didžiųjų dumblių miškai, Vandens bestuburių kolonijos, Raudonųjų dumblių sąžalynai, Pinčių klodai, koralų ir koralinės kilmės sąžalynai, Versmės ir šaltiniai (iš esmės sutampa su Buveinių direktyva)
- **7 grupė: Minkštosios nuosėdos (negiliau nei 1 000 metrų gylyje)** (iš esmės sutampa su Jūrų strategijos pagrindų direktyva)

Buveinių teritorijų, kurių būklė nėra gera, būklės pagerinimas, kad ji būtų gera

- **2030 m.** – bent 30 proc. 1–6 buveinių tipų grupių viso ploto, kurio būklė nėra gera
- **2040 m.** – bent 60 proc. kiekvienos iš 1–6 buveinių tipų grupių viso ploto, kurio būklė nėra gera; **bent du trečdalius 7 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, procentinės dalies**
- **2050 m.** – bent 90 proc. 1–6 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera; **7 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, procentinę dalį - ji gali būti mažesnė, nustatoma rengiant planą**

5 str. Jūrų ekosistemų atkūrimas

Buveinių tipų įkūrimas iš naujo, kad būtų pasiektas palankus referencinis plotas (FRA)

- 2030/2040/2050 m. – 30 proc./60 proc./100 proc. papildomo paviršiaus ploto, kurio reikia, kad būtų pasiektas 1-6 buveinių tipų grupės palankus referencinis plotas

Rūšių buveinių atkūrimas

- Buveinių ir Paukščių direktyvų rūšys + papildomos rūšys (Reglamento III priedas)
- Kokybė, kiekybė, junglumas

Žinių spragų apie būklę užpildymas

- **2030 m.** – bent 50 proc. 1–6 buveinių tipų grupių viso ploto
- **2040 m.** – 1–6 buveinių tipų grupių visas plotas, 50 proc. 7 grupės viso ploto
- **2050 m.** – 7 grupės visas plotas

5 str. Jūrų ekosistemų atkūrimas

Reikšmingo būklės neblogėjimo reikalavimo taikymas

- Plotas, kur pasiekta gera būklė, diegiant atkūrimo priemones
- Plotas, kuris yra geros būklės ar reikalingas norint pasiekti atkūrimo tikslus

Sąsajos su Bendraja žuvininkystės politika (18 str.)

- VN pateikia bendras rekomendacijas – 18 mėn. iki tikslų pasiekimo terminų

Išimtys ir lankstumai

- Įkūrimas iš naujo bent 90 proc., jei 100 proc. pasiekti neįmanoma
- Būklės reikšmingas neblogėjimas: išimtys dėl force-majeure, neišvengiamų pokyčių dėl klimato kaitos, viešojo intereso, trečiųjų šalių veiksmų
- Kitos išimtys dėl AEI ir gynybos

Atkūrimo priemonių pavyzdžiai

Reglamento VII priedas

- 25) Kuo labiau sumažinti neigiamą žvejybos poveikį jūrų ekosistemai, pavyzdžiui, naudojant įrangą, kurios poveikis jūros dugnui yra mažesnis.
- 26) Atkurti svarbias žuvų neršto ir jauniklių augimo vietas.
- 27) Sukurti struktūras arba substratus, skatinančius jūros gyvūnijos sugrįžimą remiant koralų, austrių ar akmenų rifų atkūrimą.
- 28) Atkurti jūros žolių pievas ir rudadumblių miškus aktyviai stabilizuojant jūros dugną, mažinant ir, kai įmanoma, šalinant neigiamą poveikį arba aktyviai dauginant ir sodinant augalus.
- 29) Atkurti būdingų vietinių rūšių populiaciją, kuri yra gyvybiškai svarbi jūrų buveinių ekologijai, arba pagerinti jos padėtį, taikant pasyvias arba aktyvias atkūrimo priemones, pavyzdžiui, introdukuojant jauniklius.
- 30) Mažinti įvairių formų jūros taršą, pavyzdžiui, maisto medžiagų apkrovą, povandeninį triukšmą ir plastiko atliekas.

Aktualu: jau suplanuotos ir vykdomos priemonės, įskaitant pagal Bendrąją žuvininkystės politiką

Nacionalinis atkūrimo planas (NAP)

Pagrindinė Reglamento įgyvendinimo planavimo priemonė

Pasirengimas

- Apskaičiuoti ir kartografuoti atkuriamas **teritorijas**
- Identifikuoti atkūrimo **priemonės** siekiant Reglamento tikslų
- Identifikuoti **sąsajas** (tarp tikslų, priemonių, kitų politikų)

Turinys

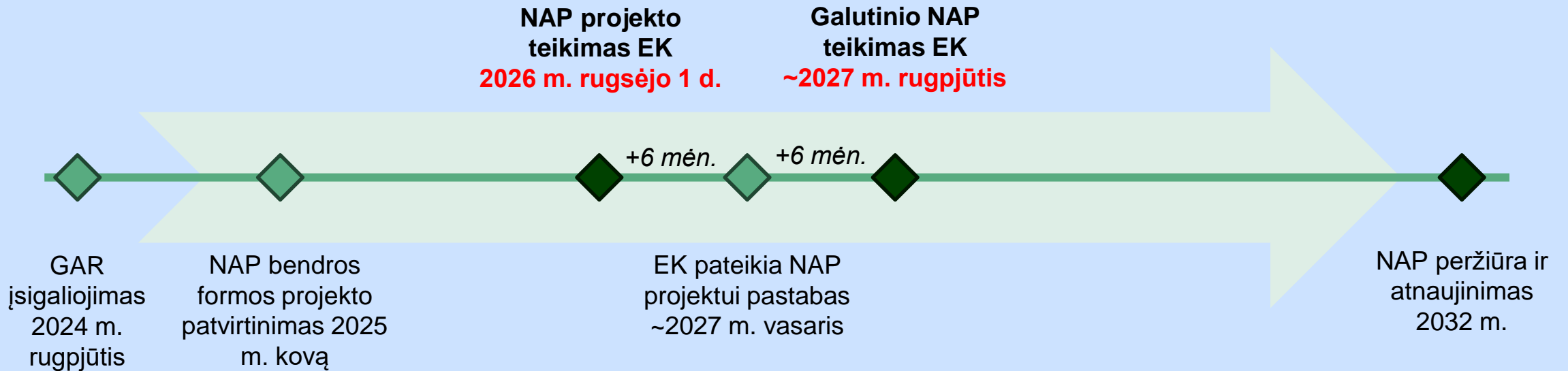
- Planuojamos **atkūrimo ir būklės neprastėjimo užtikrinimo priemonės** konkrečiose teritorijose iki 2030 m. (strateginis požiūris iki 2040 m. ir 2050 m.)
- Nurodomi finansiniai ištekliai
- Parengiamas stebėsenos planas
- Suinteresuotų šalių įtraukimas ir dalyvavimas ankstyvame etape

**BET:
atkūrimo darbai
turi prasidėti
jau dabar ir
nelaukti, kol
įsigalios NAP!**

Nacionalinis atkūrimo planas

NAP 2024-2027 m. planavimas

Suinteresuotų šalių įtraukimas

Gamtos atkūrimo darbo grupė

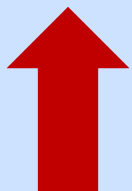
Jūros
buveinės

Miestai

Upės ir
ežerai

Sausumos buveinės,
žemės ūkis ir miškai

Durpynai

Pogrupiai

NAP formos ištara

7. Restoration of marine ecosystems (Art.5)	
Landlocked Member States do not report on the section "7. Restoration of marine ecosystems (Art.5)". Member States may make use of Annex II of this plan to complement this section with information about specific habitat types.	
7.1 National approach and contextual information	
7.1.1 National approach	
7.1.1.1 Descriptive overview of the Member State's approach to meeting restoration targets and fulfilling obligations for marine ecosystems, based on latest scientific evidence (Art.15(3)(c)) (optional)	Free text, suggested max. 3 000 characters
7.1.2 Contextual information about habitat types (Art.5(1), Art 5(2) and 5(7))	
7.1.2.1 Total area for all habitat types within each group from 1-6 (optional)	For each habitat group 1 to 6, indicate a best estimate or range, in km ² a) Group 1 seagrass beds' b) Group 2 'macroalgal forests' c) Group 3 'shellfish beds' d) Group 4 'maerl beds' e) Group 5 'sponge, coral and coralligenous beds' f) Group 6 'vents and seeps'
7.1.2.2 Total area of all habitat types of groups 1-6	Best estimate or range (km ²)
7.1.2.3 Total area of the habitat types of Group 7 'soft sediments' (not deeper than 1000 metres depth)	Best estimate or range (km ²)
7.1.2.4 Total area of habitat types 'not in good' condition from groups 1-6	Best estimate or range (km ²)
7.1.2.5 Total area of habitat types 'not in good' condition from Group 7	Best estimate or range (km ²)
7.1.2.6 Total area to be re-established to reach favourable reference areas of habitat types in groups 1-6	Best estimate or range (km ²)
7.1.2.7 Total area of habitat types with 'unknown' condition from groups 1-6	Best estimate or range (km ²)
7.1.2.8 Total area of habitat types with 'unknown' condition from Group 7	Best estimate or range (km ²)
7.1.3 Minimum areas to be restored	
The following fields can be fully pre-filled, based on information provided in fields 7.1.2.	
7.1.3.1 Minimum area to be improved for all habitat types of groups 1-6 (Art.5(1))	a) by 2030 (best estimate or range in km ² , at least 30% of field 7.1.2.4) b) by 2040 (best estimate or range in km ² , at least 60% of field 7.1.2.4)* c) by 2050 (best estimate or range in km ² , at least 90% of field 7.1.2.4)* <i>*For b) and c), when drawing up the restoration plan and in further updates, take into account all areas known to be 'not in good condition'</i>

Part C – Measures	
14. Measures Art.15(3)(c)	
For each measure, the following fields should be completed:	
14.1 Basic information	
14.1.1 Name of the measure	a) Full name. Free text, max. 200 characters b) Unique measure ID. Free text, max. 20 characters
14.1.2 Main ecosystem type concerned	Indicate one ecosystem from the code list of ecosystem types. a) wetland ecosystems (coastal and inland) b) grassland ecosystems c) rivers, lakes, alluvial and riparian ecosystems d) forests and woodland ecosystems e) heath, shrubs and scrub ecosystems f) rocky, dune and sparsely vegetated ecosystems g) croplands h) urban i) marine ecosystems
14.1.3. Other ecosystem types concerned (optional)	(multiple choices possible) a) wetland ecosystems (coastal and inland) b) grassland ecosystems c) rivers, lakes, alluvial and riparian ecosystems d) forests and woodland ecosystems e) heath, shrubs and scrub ecosystems f) rocky, dune and sparsely vegetated ecosystems g) croplands h) urban i) marine ecosystems
14.1.3 Scale of planning	Indicate the relevant level (select one): a) national b) sub-national (please indicate name of region or regions – NUTS1 or NUTS2) c) local (please indicate name and/or the relevant NUTS3 or local administrative units) d) transnational (please indicate code of other Member State(s) involved) e) if b), c) or d) selected, free text (max 3000 chars)
14.1.4 Current status of implementation	Select one of the following. If the status differs in different areas, more than one option may be selected. a) planned b) adopted plan c) ongoing implementation

Rengiant NAP reikalingi duomenys (buveinių tipai, plotas)

Kokie jūrų buveinių tipai, nurodyti Reglamento II priede, aptinkami Lietuvos jūros rajone, ar galimas jų persidengimas?

- *Iš 7 grupių Lietuvoje aptinkami 1, 2, 3 ir 7 grupėms priklausantys buveinių tipai*
- *Yra pateiktas jūros buveinių tipų vadovas (manual) tipams atpažinti*
- *Visi Reglamento II priede nurodyti jūrų buveinių tipai yra Jūrų strategijos pagrindų direktyvos stambiųjų tipų potipiai (sub-types) (EUNIS level 4 and for Med level 5) ir daugelis iš jų yra Buveinių direktyvos tipų potipiai*
- *7 grupės tipai atitinka JSPD stambiuosius tipus ir tikslai siejami su JSPD numatytomis slenkstinėmis vertėmis (threshold values established under MSFD)*

Koks 1,2, 3 grupės buveinių tipų užimamas bendras plotas arba kiekvienos 1, 2 ir 3 grupės buveinių tipų užimamas atskiras plotas (km², best estimate or range)?

Koks 7 grupės buveinių tipų užimamas plotas (km², best estimate or range)?

Reikalingas aptinkamų buveinių plotų paplitimo žemėlapis

5 str. Jūrų ekosistemų atkūrimas

II priedas Buveinių tipai ir buveinių tipų grupės (aktualios LT)

1 grupė. Jūrų žolių sąžalynai

- Baltijos jūros hidrolitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdinga panirusi augalija (MA432 / 1130; 1140; 1160; 1610)

2 grupė. Didžiųjų dumblių miškai

- Daugiamečiai dumbliai ant Baltijos jūros infralitoralės uolų ir akmenų (MB131 / 1170; 1160)
- Baltijos jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos, kurioms būdingi daugiamečiai dumbliai (MB333 / 1110; 1160)
- Baltijos jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdingi daugiamečiai dumbliai (MB433 / 1110; 1130; 1160; 1170)

3 grupė. Vandens bestuburių kolonijos

- Baltijos jūros infralitoralės dugnas, kuriame vyrauja apaugiminiai dvigeldžiai moliuskai (MB231 / 1170; 1160)
- Baltijos jūros cirkalitoralės dugnas, kuriame vyrauja apaugiminiai dvigeldžiai moliuskai (MC231 / 1170; 1160; 1110)

Neaktualu LT

5 grupė. Pinčių klodai, koralų ir koralinės kilmės sąžalynai

Neaktualios Baltijos jūrai

4 grupė. Raudonųjų dumblių sąžalynai

6 grupė. Versmės ir šaltiniai

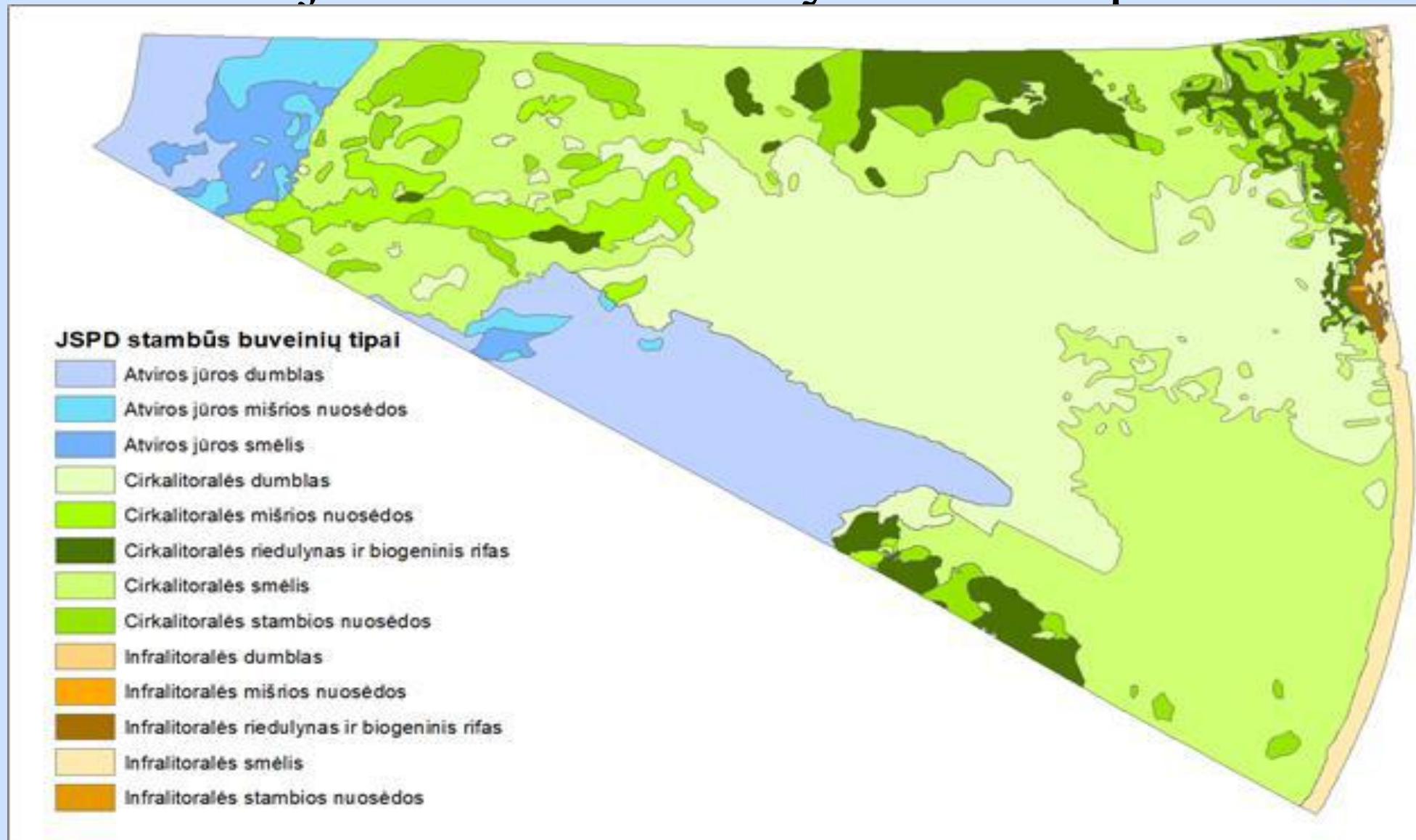
7 grupė. Minkštosios nuosėdos (negiliau nei 1 000 metrų gylyje)

- Baltijos jūros hidrolitoralės stambiagrūdės nuosėdos (MA33 / 1130; 1160; 1610; 1620)
- Baltijos jūros hidrolitoralės mišriosios nuosėdos (MA43 / 1130; 1140; 1160; 1610)
- Baltijos jūros hidrolitoralės smėlis (MA53 / 1130; 1140; 1160; 1610)
- Baltijos jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos (MB33 / 1110; 1150; 1160)
- Baltijos jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos (MB43 / 1110; 1130; 1150; 1160; 1170; 1650)
- Baltijos jūros infralitoralės smėlis (MB53 / 1110; 1130; 1150; 1160)
- Baltijos jūros infralitoralės dumblas (MB63 / 1130; 1150; 1160; 1650)
- Baltijos jūros cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos (MC33 / 1110; 1160)
- Baltijos jūros cirkalitoralės mišriosios nuosėdos (MC43 / 1160; 1170)
- Baltijos jūros cirkalitoralės smėlis (MC53 / 1110; 1160)
- Baltijos jūros cirkalitoralės dumblas (MC63 / 1160; 1650)
- Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės dumblas (MD63)

7 grupės buveinės užima apie LT 92% jūros rajono ploto

Naudojama jūrų buveinių tipų klasifikacija, kuri suskirstyta pagal jūrų biogeografinius regionus, yra sudaryta pagal Europos informacijos apie gamtą sistemą (EUNIS), kurios jūrų buveinių tipologijos peržiūrą 2022 m. atliko EAA. Informacija apie susijusias buveines, išvardytas Direktyvos 92/43/EEB I priede, grindžiama 2021 m. EAA paskelbtu dokumentu.

Jūros buveinių tipų pasiskirstymo Lietuvos jūriniuose vandenynse žemėlapis

Rengiant NAP reikalingi duomenys (buveinių plotų būklė)

Būklės įvertinimas: kokie 1, 2, 3 grupių ir 7 grupės buveinių plotai yra **geros**, kokie **nėra geros būklės** ir kokių plotų būklė **nežinoma**.

Gera būklė - kiek tai susiję su tam tikro tipo buveinės plotu, būklė, kai tipo buveinės pagrindinės charakteristikos rodo, kad tai buveinei, visų pirma jos struktūrai, funkcijoms ir tipiškomis rūšimis ar tipiškų rūšių sudėčiai yra būdingas aukšto lygio ekologinis vientisumas, stabilumas ir atsparumas, būtini jos ilgalaikiam išlikimui užtikrinti, taigi, yra tokios, kad padeda pasiekti arba išlaikyti buveinės palankią apsaugos būklę, jei atitinkamo tipo buveinė yra įtraukta į Direktyvos 92/43/EEB I priedą, o jūrų ekosistemose – pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę;

- **Svarbu:** Jeigu jūrų buveinės tipo nėra Buveinių direktyvos I priede, tokio tipo buveinės gera būklė yra gera aplinkos būklė pagal Jūros strategijos pagrindų direktyvą (sudėtinis apibrėžimas)

Rengiant NAP reikalingi duomenys (buveinių plotų būklė)

- Jei būklė **bloga**, taikome priemones būklei pagerinti
- Jei būklė **gera**, siekiame ją išlaikyti
- Jei būklė **nežinoma**, turime pašalinti žinių spragas

Klausimai:

- *Ar gali būti taip, kad Lietuvos jūros rajone to paties buveinės tipo buveinės būklė atskiruose plotuose skirsis?*

Rengiant NAP reikalingi duomenys (buveinių plotų būklė)

„Buveinių būklės pagerinimas“ - priemonių taikymo apimtys

- **2030 m.** – bent 30 proc. 1–6 buveinių tipų grupių viso ploto, kurio būklė nėra gera
- **2040 m.** – bent 60 proc. kiekvienos iš 1–6 buveinių tipų grupių viso ploto, kurio būklė nėra gera; **bent du trečdalius 7 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, procentinės dalies**
- **2050 m.** – bent 90 proc. 1–6 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera; **7 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, procentinę dalį - ji gali būti mažesnė, nustatoma rengiant planą**

ir „buveinių įkūrimas iš naujo“

Valstybės narės įdiegia atkūrimo priemones, kurios yra būtinos II priede išvardytose 1–6 grupėse esantiems buveinių tipams iš naujo įkurti tose teritorijose, kuriose tų tipų buveinių neaptinkama, kad būtų pasiektas palankus šių tipų buveinių referencinis plotas

2030/2040/2050 m. – 30 proc./60 proc./100 proc. papildomo paviršiaus ploto, kurio reikia, kad būtų pasiektas 1-6 buveinių tipų grupės palankus referencinis plotas

Rengiant NAP reikalingi duomenys (palankus referencinis plotas)

Kaip būtų nustatomas jūrų buveinės tipo palankus referencinis plotas 1, 2 ir 3 grupių buveinėms? (vertinami istoriniai duomenys, projektuojami aplinkosauginiai pokyčiai dėl klimato kaitos, neaktuali 7 grupei)

Palankus referencinis plotas - nacionaliniu mastu visas tam tikro tipo buveinės tam tikrame biogeografiniame ar jūrų regione plotas, kuris laikomas būtinu norint užtikrinti ilgalaikį to tipo buveinės ir jos tipiškų rūšių ar tipiškų rūšių sudėties ir visų reikšmingų to tipo buveinės ekologinių variacijų jos natūralaus paplitimo areale gyvybingumą ir kurį sudaro dabartinis to tipo buveinės plotas ir, jei to ploto nepakanka ilgalaikiam to tipo buveinės ir jos tipiškų rūšių ar tipiškų rūšių sudėties gyvybingumui – papildomas plotas, būtinas to tipo buveinei iš naujo įkurti. Kai atitinkamas buveinės tipas yra įtrauktas į Direktyvos 92/43/EEB I priedą, toks įkūrimas iš naujo padeda pasiekti buveinės palankią apsaugos būklę, o jūrų ekosistemose – pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę.

Rengiant NAP reikalingi duomenys (palankus referencinis plotas)

**Ar palankaus referencinio ploto sąvoka diskutuota Lietuvoje jūrų buveinių kontekste?
Kokia metodika jį nustatytume?**

Dėmesys tiems buveinių tipams, kurių plotas sumažėjęs daugiau negu 2 proc. lyginant su palankiu referenciniu plotu

- Rifai (1170) pagal Buveinių direktyvą – 46104 ha (iš jų BAST – 18819 ha)
- Lagūnos (1150) – 31963 ha (iš jų BAST – 30893)
- Upių žiotys (1130) – 7611 ha (iš jų BAST – 7449 ha)

Rengiant NAP reikalingi duomenys (jūrų rūšys)

Lietuvai aktualios jūrų rūšys (preliminarus sąrašas)

Gamtos atkūrimo reglamento III priedas Buveinių direktyvos II, IV ir V priedai Paukščių direktyva

Rūšių buveinės, nurodytos 5 str. 3 d., apima papildomus bentosinių buveinių tipus, taip pat ir pelagines buveines.

ŽINDUOLIAI	CARNIVORA	<i>Halichoerus grypus (V)</i> <i>Phoca vitulina (V)</i> <i>Phoca hispida</i>	Baltijos pilkasis ruonis Rytų Atlanto paprastasis ruonis Baltijos žieduotasis ruonis
	CETACEA (Carnivora)	<i>Phocoena phocoena</i>	Paprastoji jūrų kiaulė

ŽUVYS	SALMONIFORMES	<i>Salmo salar</i> <i>Salmo trutta</i> <i>Coregonus albula</i> <i>Coregonus lavaretus</i>	Atlantinė lašiša Šlakis Seliava Sykas
	PETROMYZONIFORMES	<i>Lampetra fluviatilis (V)</i> <i>Lampetra planeri (o)</i> <i>Petromyzon marinus</i>	Upinė nėgė Mažoji nėgė Jūrinė nėgė
	CLUPEIFORMES	<i>Alosa fallax</i>	Perpelė
	CYPRINIFORMES	<i>Aspius aspius</i> <i>Pelecus cultratus</i>	Salatis Ožka
	SCORPAENIFORMES	<i>Cottus gobio</i>	Paprastasis kūjagalvis

PAUKŠČIAI	CHARADRIIFORMES	<i>Alca torda</i>	Alka
		<i>Cephus grylle</i>	Taistė
		<i>Chlidonias hybridus</i>	Baltaskruostė žuvėdra
		<i>Chlidonias niger</i>	Juodoji žuvėdra
		<i>Hydrocoloeus minutus</i>	Mažasis kiras
		<i>Larus argentatus argentatus</i>	Sidabrinis kiras
		<i>Larus cachinnans</i>	Kaspijinis kiras
		<i>Larus canus</i>	Paprastasis kiras
		<i>Larus hyperboreus</i>	Didysis poliarinis kiras
		<i>Larus marinus</i>	Balnuotasis kiras
		<i>Larus melanocephalus</i>	Juodagalvis kiras
		<i>Larus ridibundus</i>	Rudagalvis kiras
		<i>Rissa tridactyla</i>	Tripirštis kiras
		<i>Sterna hirundo</i>	Upinė žuvėdra
	<i>Sterna paradisaea</i>	Poliarinė žuvėdra	
	<i>Sterna sandvicensis</i>	Margasnapė žuvėdra	
	<i>Sternula albifrons</i>	Mažoji žuvėdra	
	<i>Uria aalge ibericus</i>	Laibasnapis narūnelis	
ANSERIFORMES	<i>Anas acuta</i>	Smailiauodegė antis	
	<i>Aythya fuligula</i>	Kuoduotoji antis	
	<i>Bucephala clangula</i>	Klykuolė	
	<i>Clangula hyemalis</i>	Ledinė antis	
	<i>Melanitta fusca</i>	Nuodėgulė	
	<i>Melanitta nigra</i>	Juodoji antis	
GAVIIFORMES	<i>Mergus merganser</i>	Didysis dančiasnapis	
	<i>Mergus serrator</i>	Vidutinis dančiasnapis	
	<i>Mergellus albellus</i>	Mažasis dančiasnapis	
	<i>Polysticta stelleri</i>	Sibirinė gaga	
FALCONIFORMES	<i>Gavia arctica</i>	Juodakaklis naras	
	<i>Gavia stellata</i>	Rudakaklis naras	
PODICIPEDIFORMES	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Jūrinis erelis	
	<i>Podiceps cristatus</i>	Ausuotasis kragas	